

Lärarhögskolan i Stockholm
Rektor

Juridiska avdelningen
Caroline Cruz
BESLUT
2003-11-04
Reg.nr 31-2050-03

Examination utan stöd i kursplan

Anmälan

Studenter och studentkåren vid Lärarhögskolan i Stockholm har i en anmälan till Högskoleverket klagat på att Lärarhögskolan har genomfört en examination som inte har stöd i kursplanen för kursen Medier, kommunikation och lärande III samt att kursen har genomförts utan fastställd kursplan.

Anmälarna har anfört bl.a. följande. Enligt kursplanen skall studenterna göra ett projektarbete eller en uppsats om 10 poäng. Kursledningen meddelade en tid efter det att kursen börjat, att en skriftlig examination skulle ges för att kontrollera att studenterna hade tillgodogjort sig en viss bok. Studenterna reagerade mot examinationen eftersom den inskränkte tiden som fanns för det skriftliga arbetet. Kursledningen minskade då mängden instuderingsfrågor som skulle ligga till grund för examinationen. Vid ett möte med kursledningen framförde studentgruppen, tillsammans med studentkårens utbildningshandläggare, att det inte fanns stöd i kursplanen för den föreslagna examinationsformen. När detta inte hjälpte skickades en skrivelse till prefekten för Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande. Prefekten svarade att studentgruppen skulle lösa problemet tillsammans med kursledningen. Trots studentgruppens protester genomfördes examinationen den 7 april 2003. Studentgruppen anser att examinationen skall förklaras ogiltig och inte ligga till grund för betygsättningen på kursen.

Utredning

Högskoleverket har anmodat Lärarhögskolan att yttra sig över anmälan.

Lärarhögskolans yttrande

Lärarhögskolan har i yttrande till Högskoleverket anfört i huvudsak följande.

Kursen är på C-nivå och gavs för första gången i januari 2003. Av kursplanen framgår att projektarbetet/uppsatsen om 10 poäng är den mest omfattande delen av kursen. Bland kurslitteraturen finns McQuail:s bok Mass Communication Theory som studenterna ansåg svår. För att underlätta för studenterna ordnades fyra föreläsningar om boken samt ett antal instuderingsfrågor kopplade till boken. Eftersom boken är en så viktig del av kurslitteraturen och viktig för förståelsen av

kursens syfte, ansåg de berörda lärarna att en skriftlig examination var nödvändig för att kunna bedöma om studenterna hade tillgodogjort sig bokens innehåll.

Studentgruppen reagerade mot den skriftliga examinationen, eftersom det inte framgår av kursplanen att det specifikt skall vara en sådan. Det har varit diskussioner mellan studenterna och kursledningen om detta. I ett skede skrev studenterna till prefekten som hänvisade dem tillbaka till kursledningen för att lösa frågan. Efter ytterligare diskussion ansåg kursledningen att studenterna hade godtagit en skriftlig examination efter att de kommit överens om att reducera antalet instuderingsfrågor och tentamensfrågor. I sammanhanget är det viktigt att påpeka att övervägande delen av de kända instuderingsfrågorna utgjorde examinationen. Genom att minska antalet instuderingsfrågor och tentamensfrågor tillmötesgick kursledningen studenternas önskemål.

Lärrarhögskolan medger att det i kursplanen inte går att läsa ut att det kan vara en skriftlig examination. I kursplanen skall framgå vad som kommer att krävas av studenterna på kursen. Samtidigt måste det vara lärarnas rätt och skyldighet att kvaliteten upprätthålls genom att på olika sätt bedöma studenternas kunskaper. Undervisning på högskolenivå innebär bl.a. att studenterna skall vara aktiva och delta i planeringen av utbildningen. Som framgår ovan har studenterna varit mycket aktiva och kursledningen har i samverkan med studenterna ändrat planeringen av kursen för att kunna tillgodose studenternas önskemål. Denna flexibilitet skall finnas och kan få den konsekvensen att kursens genomförande förändras under kursens gång.

Den aktuella examinationen är endast en del av bedömningen av kursen som omfattar 20 poäng. Den aktuella examinationen kan bara i undantagsfall vara utslagsgivande för slutbetyget.

Lärrarhögskolan anser inte att examinationen skall ogiltigförklaras. Skälen för detta är de krav högskolan kan ställa på studenterna i en C-kurs, högskolans skyldighet att hålla en hög kvalitet på utbildningen samt att studenterna aktivt deltagit i planeringen av kursens genomförande.

Skrivelse från studentkåren

Studentkåren har efter att ha tagit del av Lärrarhögskolans yttrande i en skrivelse till verket anfört bl.a. följande.

Kursplanen fastställdes på behörigt sätt, men fel version av kursplanen delades ut till studenterna. Innehållet i den version av kursplanen som delades ut och den fastställda versionen skiljer sig endast något, förutom beträffande kurslitteraturen. I den fastställda kursplanen finns boken Mass Communication Theory av McQuail inte med i kurslitteraturen, däremot en annan bok som inte nämns i den kursplan som delades ut. Kursledningen har lagt in flera föreläsningar om boken av McQuail och en skriftlig examination av boken, vilket är orsaken till anmälan.

Studentkåren har till skrivelsen fogat de två olika versionerna av kursplanen.

Lärarhögskolans svar

Lärarhögskolan har fått ta del av studenternas skrivelse med bilagor och medgett att det inte var den fastställda kursplanen som delades ut till studenterna. Lärarhögskolan har också upplyst om följande.

Enligt beslut av högskolestyrelsen beslutar institutionsstyrelsen om kursplaner. Kursplanen fastställs därefter av Nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning (särskilt organ för grundläggande lärarutbildning). Nämnden har i sin tur delegerat rätten att fastställa kursplaner till ett programutskott.

Lärarhögskolan har bifogat protokoll som förts över beslut om kursplanen för kursen Medier, kommunikation och lärande III.

Tillämpliga bestämmelser

Av 6 kap. 6 och 7 §§ högskoleförordningen (1993:100) framgår att det för kurs inom grundläggande högskoleutbildning skall finnas en kursplan med visst innehåll.

Kursplanen skall upplysa om bl.a. syftet med kursen, det huvudsakliga innehållet i kursen, den kurslitteratur och de övriga läromedel som skall användas och formerna för att bedöma studenternas prestationer. I kursplanen skall också anges de övriga föreskrifter som behövs.

Enligt 1 kap. 4 a § högskolelagen (1992:1434) skall studenter ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. I 2 kap. 4 § högskolelagen anges att studenter vid högskolan har rätt att vara representerade i dess styrelse.

Av bestämmelser i högskoleförordningen framgår att studenterna har rätt att vara representerade i högskolans beredande och beslutande organ (se 2 kap. 7 § och 3 kap. 3 § högskoleförordningen).

Högskoleverkets bedömning

Föreskrifter är den beteckning som används i 8 kap. regeringsformen för rättsregler, dvs. för regler som bestämmer enskildas och myndigheters handlande. Kännetecknande för en föreskrift är att den är bindande och generellt gällande. Föreskrifter i kursplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Det som föreskrivs i en kursplan är alltså regler som är generellt tillämpbara och bindande såväl för högskolorna som för studenterna.

Föreskrifter i kursplaner, om bl.a. examinationsform, är också grunden för examinatorns myndighetsutövning mot en student.

Presumtiva studenter får genom kursplaner information om innehållet i de kurser som de tänker söka till och de krav som kommer att ställas på dem, varigenom studenterna kan förutse och planera sina framtida studier.

När föreskrifter ändras måste de som berörs av föreskrifterna få kännedom om ändringarna och tillräcklig tid att inrätta sig efter föreskrifternas nya innehåll.

Med hänsyn härtill är det olämpligt att föreskrifter i kursplaner ändras under pågående kurs. I undantagsfall kan omständigheterna dock vara sådana att det kan finnas ett stort behov av att justera innehållet i en kursplan. Det är då viktigt – inte minst av rättssäkerhetsskäl – att de nya föreskrifterna fastställs i behörig ordning och av behörig instans.

Högskolelagens och högskoleförordningens bestämmelser om studentinflytande över utbildningen vid högskolorna utövas genom studenternas rätt att vara representerade i högskolornas beredande och beslutande organ.

Studenterna på aktuell kurs fick inte möjlighet att påverka innehållet i kursplanen genom sina representanter i Lärarhögskolans beslutande och beredande organ, eftersom frågan om skriftlig examination inte togs upp där.

Sammanfattningsvis anser Högskoleverket att, när de ansvariga för kursen avsåg att införa en skriftlig examination – vilket innebar en ändring av föreskrifterna i den fastställda kursplanen – de kursansvariga borde ha vänt sig till behörig instans, som hade att ta ställning till frågan. Lärarhögskolan har anfört att de kursansvariga var överens med studenterna på kursen om att ändra formerna för examinationen. Föreskrifter i kursplaner, om bl.a. examinationsform, är grunden för examinatorers myndighetsutövning mot studenter och formella krav ställs på hur föreskrifter skall beslutas och ändras. Att de kursansvariga är överens med studenterna är därför inte tillräckligt i sammanhanget.

Under ärendets gång har framkommit att Lärarhögskolan har gett studenterna fel version av kursplanen på kursen Medier, kommunikation och lärande III. Detta har lett till att studenterna har fått läsa en annan bok än den som ingick i den fastställda kursplanen. Studenterna har dessutom tvingats göra en skriftlig examination utan att denna examinationsform haft stöd i kursplanen.

Högskoleverket kan inte ändra ett lärosätes beslut. Högskoleverket förutsätter dock att Lärarhögskolan ser över sina rutiner för hantering av kursplaner och informerar berörd personal om att föreskrifter i kursplaner är bindande regler som har stor betydelse för studenternas rättssäkerhet och därför måste följas samt ändras i behörig ordning och av rätt instans.

Med den kritik som har framförts avslutas ärendet.

Detta beslut har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom i närvaro av verksjuristen Teresa Edelman efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz.

Annica Lindblom

Caroline Cruz

Kopia till
Lärarhögskolans studentkår i Stockholm